

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീമാൻ വേംകടനാഥാർയഃ കവിതാർക്കികകേസരീ |

വേദാന്താചാർയവർയോ മേ സന്നിധത്താം സദാ ഹൃദി ||

കവിതാർക്കികസിംഹ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്ര
ശ്രീമദ്വേദാന്തദേശിക വിരചിതം മഹാകാവ്യം

|| യാദവാഭ്യുദയഃ ||

|| പഞ്ചദശഃ സർഗ്ഗഃ ||

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness *śrīmad āṇḍavan of śrīraṅgam*

*This was typeset using skt and T_EX for Malayalam.

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ യാദവാഭ്യുദയഃ ॥

॥ പഞ്ചദശഃ സർഗ്ഗഃ ॥

അഥ പദ്മഭൂവഃ പിതൃഃ സകാശാത്
അഭിഗച്ഛൻ യദുപുംഗവം ദിദ്യക്ഷുഃ |
മുനിരധ്വനി വല്ലകീസഹായഃ
പ്രജഗൗ ലാസ്യതരംഗിതപ്രചാരഃ ॥ 15.1 ॥

അഹമസ്മി പിതാമഹസ്യ സുനൂഃ
സ വിഭോരാത്മഭൂവഃ സരോജനാഭേഃ |
ഭജതേ ഭൂവി സാമ്പ്രതം സ ദേവഃ
സ്വയമേവാനകദുന്ദുഭേഃ സുതത്വം ॥ 15.2 ॥

അവരോപിതഗോപസുനൂഭാവഃ
സ നടഃ സമ്പ്രതി ദേവകീസുതഃ സൻ |
പരിതോഷിതഭാവുകഃ സ്വവൃത്തയാ
ശ്രുതിലക്ഷ്യാം മഹതീം പ്രിയാമവിന്ദത് ॥ 15.3 ॥

തദഹം തമസഃ സ്ഥിതം പരസ്താത്
അനപായദ്യുതി ഭാസ്വതാഘ്നമനൈവ |
കമലോല്ലസിതേന ദർശനീയം
ദിനമാദ്യന്തവിവർജ്ജിതം ദിദ്യക്ഷേ ॥ 15.4 ॥

ഗുണസിന്ധുരസൗ ഗുണാതിവർത്തീ
ഗതിരന്തഃ സ്ഥിതിരാഗമൈകഗമ്യഃ |
ദധിതാസഹിതോ ദയൈകസംഗീ
ഗുരുരാഭ്യോ മയി ഗൗരവം വിധാതാ ॥ 15.5 ॥

ജഗദേകഹിതേന ജന്മനാഘസൗ
ദനുജൈരാക്രമണം ഭൂവോ നിരുന്ധൻ |

കലഹപ്രിയ മദ്യചോനുരോധാത്
ന കഥം വിഗ്രഹമാരഭേതേ നാഥഃ || 15.6 ||

അധികാരവിലംബിതാപവർഗ്ഗ-
സ്ഥിരസംഗാദപകൗതുകസ്ത്രിവർഗ്ഗേ |
വിധിനാ നിയതേന ധർമ്മഗുപ്തൗ
വിനിയുക്തോഽസ്ഥി വിരോധനേന ദീവ്യൻ || 15.7 ||

വിദധേ വിനിവേദിതം മയാഽസൗ
വിവിധം വിശ്വഹിതം വിധാസ്യതേ ച |
സ്വജനത്വധിയാ സുരാസുരാണാം
ബഹുമാനൈകപദം യതോഽഹമാസം || 15.8 ||

വിനിവേദയതാ രിപോരുദന്തം
ദിവിഷദ്വൈഭവദാവചിത്രഭാസം |
അജിതസ്യ ജിഗീഷതോ മയാഽസൗ
വിജയാരംഭമഹോത്സവോ വിധേയഃ || 15.9 ||

ഇതി ഭവ്യമനോരഥോ മഹീയാൻ
പ്രഭുമാസീനമുപഹരേഭിയാതഃ |
വിദിതാഖിലവേദിതവ്യമിത്ഥം
മുദിതഃ പ്രാഹ ജഗദ്ഭിതം മുനീന്ദ്രഃ || 15.10 ||

ജയ ദേവ ജഗത്രയായന്തരാത്മൻ
ന നിയന്താ ന ച തേ സമസ്ത്വദന്യഃ |
ഭവഭീതിനിശീഥിനീവിഭാതം
പരമം ബ്രഹ്മ ഭവന്തമാമനന്തി || 15.11 ||

ഉദിതഃ പ്രണവാംകുരാത്മനാ ത്വത്
വിവിധസ്കന്ധവിഭക്തരുഡശാഖഃ |
ത്വദനുഗ്രഹപുഷ്പിതഃ പ്രജാനാം
ഫലമിഷ്ടം നിഗമദ്രമഃ പ്രസ്യതേ || 15.12 ||

വിഷമം നിജകർമ്മഭേദയോഗാത്
 ബഹുമാനാസ്പദബന്ധ മോക്ഷലീലഃ |
 ജനിതം ഭവതൈവ പുത്രനീത്യാ
 ജഗദേതത് സ്വയമേവ രക്ഷസി ത്വം || 15.13 ||

ഗുണചിത്രിതജന്തുഭന്തുരേഴ്സ്മിൻ
 ജഗതി ത്വദിഹിതേ ഹിതേതരേഭ്യഃ |
 അപി വിശ്വസൃജാം സമാഹിതാനാം
 അയഥാചിന്തിതമാപതന്ത്യവസ്ഥാഃ || 15.14 ||

സുകൃതോപചയേന ജാതസിദ്ധിഃ
 ത്വദസൗ കശ്ചിദുപസ്ഥിതാപരാധഃ |
 അനുഭൂയ ഹിരണ്യരാവണത്വേ
 ഭജതേ സമ്പ്രതി ചേദിരാജഭാവം || 15.15 ||

ത്രിഷു ജന്മസു തേ വിഹാരദക്ഷം
 വിധിനാ സിംഹഗജക്രമേണ സൃഷ്ടഃ |
 സഹജഃ കില രുക്മിണീനിമിത്തേ
 സ രിപുഃ സമ്പ്രതി കൃത്രിമശ്ച ജാതഃ || 15.16 ||

വിപഥേന സദൈഷ വിപ്രധാവൻ
 വിബുധാഗ്രാമവിപന്നിദാനഭൂതഃ |
 ഭവതോ ഭജതാമനന്യസാധ്യം
 വിനിപാതം പ്രണിപാതവൃത്തുനർഹഃ || 15.17 ||

ഭമനം ഭമഘോഷസംഭവസ്യ
 പ്രബലസ്യാപി യദർത്ഥ്യതേ തദേതത് |
 മധുകൈടഭമേരുമർദ്ദിനസ്തേ
 മശകാമർശനമാത്രമിത്യവൈമി || 15.18 ||

അഥവാ ജഗദേതദോദനസ്തേ
 തദ്ദുപഘ്നന്നുപസേചനം ച മൃത്യുഃ |

മഹദാഭി വിലാപയൻ മഹിമ്നാ
ഭമനൈരാദ്രിയസേ ന ഭാനവാനാം || 15.19 ||

സുഹൃദോഽപി സഭാ സുരാസുരാണാം
പ്രണതാനുഗ്രഹഭാവിതാത്മനസ്തേ |
ക്ഷചിദാപതിതോഽപി പക്ഷപാതഃ
സമതാമേവ സമർത്ഥയേത സത്യാം || 15.20 ||

പ്രഥമാ ചരമാ ച ദേവതാ ത്വം
വരണീയാ വരദാ ച വിശ്വവന്ദ്യാ |
നിഗമേഷു സതീ പുരേഷു ചൈകാ
ജനയിശ്രീ ജനപംക്തിഹാരിണീ ച || 15.21 ||

ഘടകൈരിവ കർമ്മപാശനലൈഃ
സ്ഥിരകാലാത്മകചക്രയന്ത്രനിഘ്നൈഃ |
വിഹരസ്യധരോത്തരക്രമേഷു
സ്വവശൈരേവ സുരാസുരൈഃ സ്വതന്ത്രഃ || 15.22 ||

സവനേ ഭവമുക്തിസന്ധിരുപേ
വിധിനാ വിശ്വപതേ വിചിത്രഹേതിം |
ഹൃദി ശാന്തധിയഃ സമിന്ധതേ ത്വാം
അനഘാത്മക്രതുഹവ്യവാഹമാദ്യം || 15.23 ||

അണിമാദിഭിരേക ഏവ ഭിന്നഃ
പരവിദ്യാമണിദർപ്പണേഷു ഭാനാത് |
സുദ്യശാം ഭജസി ത്വമാത്മഭൂതഃ
സുഖസന്ദർശനയോഗ്യമാഭിമുഖ്യം || 15.24 ||

അപി ദൃഷ്ടമപി ശ്രൂതം പ്രഭാവം
ഭവഭീയം ഭവിനസ്തമോഭിഭൂതാഃ |
ന വിദന്തി യഥാവദാത്മവന്തഃ
ത്വനുപശ്യന്തി കരസ്ഥിതാംബുകൽപം || 15.25 ||

സഹധർമ്മചരീം സഭാഽനുവൃത്താം
 സ്വയമുദ്ദീപയതാ ത്വയാഽനുകമ്പാം |
 ശരണാഗതരക്ഷണവ്രതസ്യ
 പ്രതിലബ്ധോഽയമിഹ പ്രയോഗകാലഃ || 15.26 ||

അഹിതം ന വിചിന്തിതം മയൈതത്
 ചിരദുഷ്കർമ്മകൃതോഽപി ചേദിഭർത്തുഃ |
 സഹ നാകസഭാമസൗ വിമാനൈഃ
 സുകൃതിത്വം ലഭതാം ത്വദസ്ത്രപുതഃ || 15.27 ||

സ്വപതഃ കില ജാഗ്രതശ്ച തസ്യ
 ത്വയി വൈരേണ വിദീപ്തചിത്തവൃത്തേഃ |
 ത്വദനുസ്മരണപ്രഭാവയുക്താ
 നിയതിസ്ത്വന്മയതാമിവാതനോതി || 15.28 ||

വിനിവേദിതവിശ്വകാർയ ഇത്ഥം
 കൃതിനാ തേന കൃതാർഹണോ യഥാർഹം |
 മുനിരാത്ഥമനീഷികാവദാതഃ
 ഖലചേതോമലിനം ഖമുത്പപാത || 15.29 ||

വസുദേവസുതശ്ച പാണ്ഡവേന
 ക്രതുമാരബ്ധവതാ കൃതോപഹൃതിഃ |
 സമരപ്രിയയാ സഹ ധ്വജിന്യാ
 സവനം തസ്യ ജഗാമ സത്പ്രതീക്ഷ്യഃ || 15.30 ||

യദുഭിഃ സഹ യാദവേഷരം തം
 പരിഷത്പ്രാപ്തമുപേത്യ പഞ്ച പാർത്ഥാഃ |
 വിഭവോചിതമീശ്വരാനുരൂപം
 സുഹൃദർഹം ച സമർച്ചയാംബഭൂവുഃ || 15.31 ||

ക്രതുമപ്യനഘം സ ധർമ്മസുനുഃ
 ഹവിഷാം ഭോക്തരി ഭത്തസന്നിധാനേ |

വിധിവത് സ്വധിയാ സമർപ്പ്യ ചക്രേ
ബഹുധാഽനുശ്രുതത്പ്രഭാവഭൂമാ || 15.32 ||

ഹരിഭവസമുദ്ഭവം പ്രദാനേ
ധനഗുപ്തൗ ച സുയോധനം ന്യയുംക്ത |
സ്വയമേവ സമാഹിതേന വഭ്രവ
ഹരിണാ വിപ്രപദാവനേജനാംശഃ || 15.33 ||

സമയേ പരിഷത്സഭാജനാർഹേ
ഭിവിഷത്പൂജ്യപദോഽപി ദൈത്യഹന്താ |
കിമസാവിതി യാദവേഷു കശ്ചിത്
നൃപ ഇത്യൈക്ഷി ജനൈരലക്ഷ്യപാരഃ || 15.34 ||

അവിശേഷിതശേഷവൃത്തിവാചം
നിജപാരമ്യനിഗൂഹനാധിഗമ്യം |
അപൃഥഗ്വിഭവൈസ്തമാസനാദ്യൈഃ
ഉപമൃദ്നന്ത ഇവാസത ക്ഷിതീന്ദ്രാഃ || 15.35 ||

അഥ യുക്തവിമർശിഭിശ്ചതുർഭിഃ
ഗുരുഭിഃ പശ്ചിമപാണ്ഡവോ നിയുക്തഃ |
പ്രവിവേശ സഭാമശേഷകർത്തുഃ
യദുവീരസ്യ വിധാതുമഗ്രപൂജാം || 15.36 ||

അവദച്ച തമേതമഗ്രഗണ്യം
വിബുധാനാം പിതരം പതിം ഗുരും ച |
ഹരിമർച്ചിതുമർച്ച്യമുദ്യതാഃ സ്ഥഃ
തദശേഷൈരനുമന്യതാം സുധീഭിഃ || 15.37 ||

ജഗദേകപതേരമുഷ്യ പൂജാം
സ്ഥിരധർമ്മദ്രുമമൂലസേകരുപാം |
നിഖിലാനുമതാം നൃപോ വിധത്തേ
നിരപായപ്രിയപഥ്യഭാവഭവ്യാം || 15.38 ||

ഇതി ദർശയതഃ പദം സമാജേ
 ബലിനാം മാനഭൃതാം മഹീപതീനാം |
 മഹതീ ബഹുവാരമുത്തമാംഗേ
 സഹദേവസ്യ പപാത പുഷ്പവ്യഷ്ടിഃ || 15.39 ||

ഹരിമർച്ചയിതും യ ഈഹതേ തം
 സുരപുഷ്പൈഃ സ്വയമർച്ചയന്തി ദേവാഃ |
 ഇതി നൂനമഗാപയത് ദ്വിരേഫൈഃ
 പ്രസ്യതഃ പാണ്ഡുസുതേ പ്രസൂനവർഷഃ || 15.40 ||

അവലോക്യ തദഭ്ഭൃതം മഹീയഃ
 പ്രതിപന്നാനുമതേ നരേന്ദ്രലോകേ |
 നിജഗാദ ഹസന്നമർഷവേഗാത്
 ക്ഷിതിപാലാൻ ശിശുപാല ഉന്മദിഷ്ണുഃ || 15.41 ||

വിദിതം ഭവതാമിദം യദേതത്
 സ്വയമാഹൂയ മഹീയസഃ ക്ഷിതീന്ദ്രാൻ |
 അവമന്യത ഏവമധരസ്ഥഃ
 കുടിലോ ഹന്ത കുമാര ഏഷ കുന്ത്യാഃ || 15.42 ||

അയമശ്വിസുതോഽപി താവദാസ്താം
 യദി മാഭ്രീതനയഃ സ പാണ്ഡുസുനൂഃ |
 രഭസാഭവമത്യ രാജലോകം
 യദി ജീവേദലമമ്പവായവാദൈഃ || 15.43 ||

ക്യപണേന കിമത്ര സാധുനാ നഃ
 സഹദേവേന നിയോഗസാധകേന |
 ചതുരഃ പുനരസ്യ പൂർവ്വജാതാൻ
 മനസാ യാത ശാൻ മനുഷ്യദേവാഃ! || 15.44 ||

ദിരദായുതസത്വശാലിനോ മേ
 യദി ധർമ്മധജ ഏഷ ധർമ്മസുനൂഃ |

മിഷതഃ പരിഭൂയ ധർമ്മപാലാൻ
യജ്ഞതേ പശ്യത പശ്ചിമേഷ്ടിമസ്യ || 15.45 ||

അഥവാ വസുദേവബന്ധുഭൃഷ്ട്യാ
വയമാസീമഹി മന്ദഹാസഗർഭം |
സ്വയമസ്യ പിതാ കഥം സ ധർമ്മഃ
തമിമം ധർമ്മവിപർയയം സഹേത || 15.46 ||

അയമസ്ഥദനുജന്തയാ വിജിത്യ
ക്ഷിതിമാസാദിത രാജസൂയധർമ്മഃ |
പ്രസവോപഗമേ പതിപ്രതീപാ
വനിതേവാദ്യ ബിഭർത്തി വൈപരീത്യം || 15.47 ||

പരിപശ്യതി ഹന്ത രാജലോകേ
പശുപാലസ്യ വിധീയതേ സപർയാ |
അഥ തത്ര സമർത്ഥതൈവ തന്ത്രം
തദസൗ വീരവരേണ്യ ഏകലവ്യഃ || 15.48 ||

കുരുവൃദ്ധമുപേക്ഷ്യ ജാഹ്നവേയം
ജയസമ്പ്രീണിതജാമദഗ്ന്യരാമം |
ഇതരാനപി താദ്യശാനിഹൈതാൻ
ന ച ഗോപോ ന ച യാദവഃ സമർച്യഃ || 15.49 ||

അതിമർത്തുബലാ വിരാടശല്യ-
ദ്രുപദാദ്യാ ബഹവോ ഹി സന്തി വൃദ്ധാഃ |
അതിലഘ്വനമഭ്യുപൈതു കോ വാ
ഗുണകർമ്മശ്രുതശാലിനാമമീഷാം || 15.50 ||

ക്ഷചിദർച്ചനമിന്ദ്രജാലതശ്ചേത്
കുഹകാഃ സന്തി പരശ്ചതാഃ പൃഥിവ്യാം |
അഥ കശ്ചന സത്യ ഏഷ ഭൂമാ
ക്ഷ ഗതോഽസൗ യവനാദിസൈന്യഗന്ധേ || 15.51 ||

അയമഗ്രജ ഏഷ രൗഹിണേയോ
 ബലശാലീ വപുഷാ ച ശുദ്ധവർണ്ണഃ |
 അനതിക്രമണം തദസ്യ യുക്തം
 യദി ശേഷോഽയമവിപ്ലുതഃ ക്രമോ വഃ || 15.52 ||

നടവദ്ധ്യതശംകചക്രചിഹ്നാഃ
 കതി നാമാത്ര വിഡംബയന്തി വിഷ്ണുഃ |
 അനുകർത്തുമയം ച തദ്ദഭീശഃ
 കഥമീശത്വമനുർമ്മിഷ്ട്കഹീനേ || 15.53 ||

ന ച വിശ്വസിമോ ന വ്യഭുവാക്യം
 ബലവന്മാനവിലംഘനം ന ചേത് സ്യാത് |
 ന വദന്ത്യനിദമ്പരേഷു സന്തഃ
 സ്തുതിവാക്യേഷു യഥാശ്രുതാർത്ഥസിദ്ധിം || 15.54 ||

ഇതി തത്ര മുദാ വികത്ഥമാനം
 കഠിനം കൺഠവിലഗ്നമൃത്യുപാശം |
 പരിദ്യഷ്ടപരാവരസ്തമീഷത്
 വിനയൻ വിഷ്ണുപദീസുതോ ബഭാഷേ || 15.55 ||

ശൂണ്യം താത ഹിതം സമാഹിതസ്ത്വം
 രുശതീം വാചമപാസ്യ രോഷജാതാം |
 അവിമൃശ്യ വിപത്തിമാപതന്തീം
 ന ഹി തിഷ്ഠന്ത്യഹിതേഷു ബുദ്ധിമന്തഃ || 15.56 ||

അതിപത്യ മുകുന്ദമന്തികസ്ഥം
 പഥികാനർച്ചിതുമുന്മനാ ഭവേദ്യഃ |
 അവധീരിതകൗസ്തുഭഃ സ നൂനം
 കുരുവിന്ദേഷു കൃത്യഹലം വിധത്തേ || 15.57 ||

സ്തുതിഭിഃ കതിചിത് ശ്രീവർഗ്ഗമൃച്ഛ-
 ന്ത്യപവർഗ്ഗം ച യമേകമാശ്രിതാഭിഃ |

നിരയേ നിപതന്തി നിന്ദയാഽനേ്യ
യതി തഭേത്ഥ വദൈഷ യത്ക്രിയാർഹഃ || 15.58 ||

സഹജം നയനം ച തത്ത്വതീയം
ഭുജ്യുഗ്മം ച തവ സ്ഥിതാതിരികതം |
സഹസാ യദുപാഗമേന നഷ്ടം
സ്വയമാകാരയസി സ്വമൃത്യുമേനം || 15.59 ||

ന ഹി സന്തി ന നിശ്ചിതാഗമാർത്ഥാ
ന ഗതാഃ സന്നിഹിതാശ്ച ന പ്രസുപ്താഃ |
അപി തു ശ്രപയാ നതാസ്ത്വദുക്തീഃ
ത ഇമേ നമ്പിഹ ചേതസാ ഹസന്തി || 15.60 ||

യദി ജീവിതുമീഹസേ ചിരായ
പ്രതിപദ്യസ്വ ഹിതം യദസ്മദുക്തം |
അഥ ന പ്രഹിതോ ജലാഞ്ജലിസ്തേ
ശൃണുതാനേ്യ യ ഇഹ ശ്രൗതൗ നിരൂഢാഃ || 15.61 ||

യുഗകോടിശതായുതാനി വേധാഃ
സ്വപദം പ്രാപ യമേകമർച്ചയിത്വാ |
മനുജസ്യ തദർച്ചനേ വിഗായൻ
മതിഹീനഃ പശുരേഷ മർഷണീയഃ || 15.62 ||

വിധിഹസ്തധൃതാത് യദംശ്രിപദ്മാത്
ച്യവമാനാ പവമാനവേഗഹീനാ |
വിപുനാതി ജഗന്തി ദിവ്യസിന്ധുഃ
ക്രമതേ ഹന്ത തദർച്ചനേ വിവാദഃ || 15.63 ||

സ ച കശ്ചന സർവ്വമേധയജ്വാ
ഹവീരാത്മാഹവയമാത്മനൈവ ഹുത്വാ |
യത ഏവ ബഭൂവ ദേവദേവഃ
സ കിമസ്മാദിരദൈവതൈരനർച്ചഃ || 15.64 ||

യ ഇഹാദ്യ ഭജന്തി യജ്ഞഭാഗാൻ
 കൃതിനഃ കാർത്തയുഗേന കർമ്മണാ തേ |
 അയജ്ഞ പുരാ യമേകമാദ്യം
 വരിവസ്യാമിഹ തസ്യ വാരയേത് കഃ || 15.65 ||

അഥവാ വിബുധാഭിപുജനീയേ
 മനുജൈരർച്ചനമത്ര മാ വിധായി |
 ഇതി നാമ വിമന്യതാമിദാനീം
 അപശുത്വായ ച കൽപതാമയം നഃ || 15.66 ||

ധനബന്ധുവയഃ ക്രിയാഭിമാത്രൈഃ
 അധികേഷപ്യചമത്ക്രിയാ വിഹത്യൈ |
 ജഗദേകപതൗ സദോപകർത്ത-
 റ്യപകൃത്യേഷ ഭജേത കാമവസ്ഥാം || 15.67 ||

ക്വചിദർച്ചയതി പ്രഭുതപുണ്യേ
 ത്രിയുഗം തദ്വലബ്ധഭാഗധേയൈഃ |
 യദി നാമ ധിയാ ന ശോചിതവ്യം
 ന കഥം ദർശനതോഽപി നന്ദനീയം || 15.68 ||

യദനുഗ്രഹനിഗ്രഹപ്രയുക്തേ
 സുഖദുഃഖേ ശൃണുമഃ സ്വയംഭുവോഽപി |
 വിമതിം ഭജതസ്തദർഹണായാം
 ന ച ദേയോഽനുകയോ ന സാന്വനാ ച || 15.69 ||

ന പനായതി ചേദസൗ ന ജിഹ്വാ
 ന നമസ്യത്യഥ നൈതദുത്തമാംഗം |
 യുദി നാർച്ചയതോ ന തൗ ച ഹസ്തൗ
 കൃപയാ കൽപിതസന്നിധാനമേനം || 15.70 ||

നിരൂപാധികസർവ്വബന്ധുമേനം
 ഭിഷതാഽനേന ന ഭാഷണപ്രസംഗഃ |

നിരയജ്ജലനേന്ധനീഭവിഷ്യൻ
കൃപണഃ കേവലമേഷ ശോചിതവ്യഃ || 15.71 ||

സഹനീയതയാ പ്രതിശ്രൂതം യത്
വസുദേവസ്വസുരച്യുതേന പൂർവ്വം |
അപരാധശതം തദഭ്യ പൂർണ്ണം
ഭവിതാ ചൈദ്യവിപത്തയേ പരം തത് || 15.72 ||

കുരുവൃദ്ധവചസ്തദേതദർത്ഥ്യം
ഭമഘോഷപ്രഭവോ നിശമ്യ ഭീപ്തിഃ |
പ്രഭയാനുകൃതപ്രവർഗ്ഗഭീപ്തിഃ
പ്രതിരൂന്ധാനദുരാസദോ രാസ || 15.73 ||

നിപുണൈരതിബാലവൃദ്ധവാക്യം
ന പരിശ്രാഹ്യമിതി ബ്രൂവന്തി സന്തഃ |
സഹദേവവദേഷ ഇത്യനിന്ദ്യം
പൃഥുകത്വേന പിതാമഹം നിനിന്ദ || 15.74 ||

അതിവൃത്തിമവേക്ഷ്യ തസ്യ ഘോരാം
അശനീക്ഷോഭനിഭാം സഭാസദസ്തേ |
സദസത്പ്രതിപത്തിമുഡചിത്താഃ
ക്ഷണമാലേഖ്യസമർപ്പിതാ ഇവാസൻ || 15.75 ||

ജഹസുഃ കതിചിദിനിന്ദ്യ ചൈദ്യം
പിദധുഃ കർണ്ണയുഗം പരേ കരാഭ്യാം |
സുരസിന്ധുസുതം ശശംസുരന്യേ
വ്യചികിത്സന്ത ച കേചിദൽപസത്ത്വാഃ || 15.76 ||

മുനിഭിഃ പുലകാഞ്ചിതാഖിലാംഗൈഃ
ക്ഷരദാനന്ദധുബാഷ്പദിശുദേഹൈഃ |
അനുമോദനജാതമൗലികമ്പൈഃ
ഹരികീർത്തിശ്രവണോന്മുഖൈരഭാവി || 15.77 ||

സ്തുതിനിന്ദനയോരഭിന്നരുപം
 മുഖരാഗം മധുഹന്തുരീക്ഷമാണൈഃ |
 യദുഭിഃ പ്രതിരുദ്ധരോഷവേഗൈഃ
 ക്ഷമയാ തിര്യഗവൈക്ഷ്യത ക്ഷമൈവ || 15.78 ||

മധുജിത്പരിവാദജാതരോഷം
 സഹസാ ചേദിപതേർവൃധായ സജ്ജം |
 ഗദയാ സഹ ഭീമമുജ്ജിഹാനം
 ശമയന്നിത്ഥമവോചദാപഗേയഃ || 15.79 ||

ബലഭീമസുയോധനൈരമുഷ്മിൻ
 പരിഹീണായുഷി ന പ്രവർത്തിതവ്യം |
 അതിപര്യന്യുയോഗയാ നിയത്യാ
 ഹരിണൈവൈഷ ഭവാബ്ധിവന്നിവർത്തുഃ || 15.80 ||

ത്യജ സാഹസമുജ്ജ്യാതാമമർഷഃ
 സമയേ വിക്രമസമ്പദാദ്രിയേത |
 സദനാഗതസുദനാപവാദോ
 മഹതാം സമ്പ്രതി മാ ച ഭ്യുദയം വഃ || 15.81 ||

ഭജതു പ്രഥമാർഹണാം യഥാർഹം
 ഭഗവാനേഷ ഭവാർണ്ണവൈകസേതുഃ |
 പ്രകൃതസ്യ വിധാതുമന്തരായം
 സ്വയമേതസ്യ ശുഭസ്യ ന ക്ഷമം വഃ || 15.82 ||

ഇതി ശാന്തനവേ പ്രഭാഷമാണേ
 നിഖിലാനുശ്രവസംശയപ്രമോക്താ |
 മുദിതോ മുനിരബ്ജയോനിജന്മാ
 മുഹൂരാധൃതകരസ്തഭ്യുനന്ദത് || 15.83 ||

ക്ഷിതിപാലഗണോദധിസ്തദാനീം
 വിഷമാരംഭവിരോധസേതുഭിന്നഃ |

സ്തിമിതക്ഷുഭിതാകൃതിർബ്രഹ്മഭാസേ
ഗഗനാംഭോധരസന്നിഭോ ഗഭീരഃ || 15.84 ||

നന്യതേ മുദിതേന നാരദേന
ക്ഷിപതാ മംക്ഷു മൃഗത്വഗുത്തരീയം |
സുരസിന്ധുസുതോദിതം വിപഞ്ചീം
അസക്യദ്ഗാപ യതാഽനൂനാഭവൃത്യാ || 15.85 ||

ഉദഗീയത യത്തദാ വിധിജ്ഞൈഃ
സമമുദ്ഗാത്യഭിരേകതാനനാദൈഃ |
മധുമർദ്ദന ഗീതഗർഭയാ തത്
വിശഭം നാരദവീണയാഽമ്പവാദി || 15.86 ||

ബ്രജയോഷിദപാംഗവേധനീയം
മധുരാഭാഗ്യമനന്യഭോഗ്യമീഡേ |
വസുദേവവധുസ്തനന്ധയം തത്
കിമപി ബ്രഹ്മ കിശോരഭാവദ്യുഗ്ധം || 15.87 ||

നികടേഷു നിശാമയാമ നിത്യം
നിഗമാന്തൈരധുനാഽപി മൃഗ്യമാണം |
യമലാർജ്ജുനദ്യഷ്ടബാലകേലിം
യമുനാസാക്ഷികയൗവനം യുവാനം || 15.88 ||

പദവീമദവീയസീം വിമുക്തൈഃ
അടവീസമ്പദമംബുവാഹയന്ദീം |
അരുണാധരസാഭിലാഷവംശാം
കരുണാം കാരണമാനുഷീം ഭജാമി || 15.89 ||

അധരാഹിതചാരുവംശനാലാഃ
മകുടാലംബിമയൂരപിഞ്ചരമാലാഃ |
ഹരിനീലശിലാവിഭംഗനീലാഃ
പ്രരിഭാഃ സന്തു മമാന്തിമപ്രയാണേ || 15.90 ||

ജയതാദിഹ ദേവകീസുതോഽസൗ
 ജഗതാമാദിരനാഭ്യനന്തഭൂമാ |
 അവതാരയിതും ഭരം പൃഥിവ്യാ
 വസുദേവസ്യ ഗൃഹേ കൃതാവതാരഃ || 15.91 ||

ക്രതുരത്ര സമർപ്പിതഃ കൃതാർത്ഥഃ
 സ ച ധർമ്മഃ കിമിവാചചാര ധർമ്മം |
 ജഗദേകപതേരമുഷ്യ പുജാം
 വിദധാനേന യുധിഷ്ഠിരേണ പുത്രീ || 15.92 ||

ഇഹ നാകസദോ ന മാനുഷാസ്തേ
 യ ഇമേ കൃഷ്ണമിഹാർച്ചയന്ത്യനന്യാഃ |
 അയമേവ മഹോ മമേതി ഗായൻ
 സ തദാ മുർത്ത ഇവാസ നാട്യവേദഃ || 15.93 ||

അഭിനന്ദിതവൃത്തിരാർയമിശ്രൈഃ
 അവിസംവാദിഭിരാഗമോദിതേഷു |
 വിനയാദവനമ്യ വിശ്വഭർത്തുഃ
 സഹദേവഃ സ്വയമാഹരത് സപർയാം || 15.94 ||

അരജസ്തമസാം മഹീപതീനാം
 അനുമത്യാ മുനിമുഖ്യസമ്മതേ ച |
 പുരുഷസ്യ പരസ്യ പൂർവ്വപുജാം
 സഹദേവപ്രഹിതാം ശശംസുരാർയാഃ || 15.95 ||

ത്യണഭുക്പ്രതിമസ്ത്യണായ മത്പാ
 സ തദാ ചേദിപതിർയുധിഷ്ഠിരാദീൻ |
 അജഹത് പരുഷോഭിഹേതിജാലോ
 ദരശേഷേന്ധനവഹ്നിവദ്ദിദീപേ || 15.96 ||

അജുഗുപ്സത ഭൂഭൂതഃ സഹിഷ്ണുൻ
 പരിവാദൈശ്ച തിരശ്ചകാര പാർത്ഥാൻ |

അവമത്യ മുകുന്ദമർഭകോഽസാ-

വിതി ധിക്ത്യുത്യ പിതാമഹം ജഗർഹ || 15.97 ||

അനഘോഽയമതന്ദ്രിതഃ ക്രിയായാം

ഗുരുഭിഃ ശിക്ഷിതശുദ്ധധീരനേകൈഃ |

കുരുവംശപിതാമഹഃ കൃതോഽസൗ

മതിമോഹേന മഹീയസാ ഗൃഹീതഃ || 15.98 ||

അശരൈരജയൈരനേഡമുകൈഃ

മുനിഭിശ്ചാത്ര കിമംഗ്യകാരി മൗനം |

അഥവാ കിമരാതിപക്ഷസക്തൈഃ

അഹമസ്മീതി മുഹൂർജ്ജഹാസ മുഡഃ || 15.99 ||

പരിവർത്തഹുതാശനപ്രഭീപ്തം

വദനം തസ്യ രുഷാ വിജ്യംഭമാണം |

ഫണഭ്യദ്ബിലഭീഷണം തദാഽഽസീത്

ജലദുൽകാശതദുർന്നിരീക്ഷനേത്രം || 15.100 ||

ബഡബാനലധുമരാജിരൂക്ഷാ

ഭ്രുകുടിസ്തസ്യ മുഖേ പരിസ്ഫുരന്തീ |

ദദ്യുശേ തദസൂൻ പ്രസഹ്യ പാതും

ശമനേനേവ നിവേശിതാ ഭൂജംഗീ || 15.101 ||

ഭസിതീക്യുതചന്ദനാനുലേപഃ

ക്വമിതദ്രാവിതഹേമപുഷ്പദാമാ |

സഹസാ ഹൃദി തസ്യ കോപവഹ്നിഃ

സമഭീപി സ്ഫുടിതപ്രകീർണ്ണഹാരഃ || 15.102 ||

കഠിനൗ പരിപിംഷതഃ കരൗ ദ്രൗ

ബഹുശസ്തസ്യ വരോർമ്മികാ വിശീർണ്ണാ |

ധ്രുവമപ്രശമായ രോഷവഹ്നൈഃ

തുഷവിക്ഷേപമധത്ത രത്നചൂർണ്ണൈഃ || 15.103 ||

സ്വവധാഹതഡിണ്ഡിമസ്വനാഭാൻ
 അസക്യച്ഛേദിനിയന്തുരട്ടഹാസാൻ |
 അഭിതോ മണിഭിത്തിഭിഃ സഭാ സാ
 പ്രജഹാസേവ വിജ്യംഭിതപ്രതിശ്രുത് || 15.104 ||

പ്രതിപദ്യ രുഷാ വിവർണ്ണഭാവം
 തമസാ ബിഭ്രദലംഘ്യമൈകരാശ്യം |
 ഉപരക്ത ഇവാർയമാസ്തമ്യച്ഛൻ
 സ ഭൃശം സദ്ഭിരഭൂദദർശനീയഃ || 15.105 ||

ശ്വസിയൈരവിദൂരവൃത്തിമദ്ഭിഃ
 പരിവാരൈരിവ തത്യജേ ത്രസദ്ഭിഃ |
 നിജമംസമരാതിവന്നിജഘ്നേ
 പവികൽപേന പദേന ചാസ്യ ഭൃമിഃ || 15.106 ||

നിഭൃതൈരപി പൂർവ്വമൈകമത്യാത്
 വികൃതസ്യാഥ വിരുദ്ധചേഷ്ടിതാനി |
 ദധിരേ ദമഘോഷസംഭവസ്യ
 പ്രതിബിംബൈരിവ തസ്യ മിത്രഭൃതൈഃ || 15.107 ||

വികൃതാക്യതിവേഷചേഷ്ടിതാനാം
 അവലേപഗ്രഹലുപ്തമാനസാനാം |
 അവധീരിതജാഹ്നവേയവാചാം
 അപഹാസഃ പരമാദദേ മഹദ്ഭിഃ || 15.108 ||

ഉപഹൃയ രണായ വൃഷ്ണവീരാൻ
 നൃപലോകാദഥ നിർജ്ജഗാമ ചൈദ്യഃ |
 തമമംസത യാദവാസ്തദാനീം
 അനലസ്കന്ധവിനിഃ സ്യതം സ്മുലിംഗം || 15.109 ||

കതിഭിശ്ചന കാമചാരസക്തൈഃ
 ഉപസഞ്ചാതമദൈരുദഗ്രശൃങ്ഗൈഃ |

ഗജയുധപതേരിവാഗ്രഭാജോ
ഗതിരേതസ്യ ഗജൈരിവാനുജഗ്മേ || 15.110 ||

അഥ താനനുമത്യ പാണ്ഡവാഭീൻ
സമരസ്ഥാനമുപാഗതഃ സസൈന്യഃ |
ഹരിരപ്രതിരോധനീയവൃത്തിഃ
ഭിരദാധീശമിവ ഭിഷം രുരോധ || 15.111 ||

രഥഹസ്തിതുരംഗപത്തിരുപൈഃ
യുയുജാതേ പുതനേ യഥാർഹമംഗൈഃ |
സ്ഥിതികർമ്മഭിരാഭിമുഖ്യവദ്ഭിഃ
യുധി ബിംബപ്രതിബിംബവദ്ഭവന്ത്യൗ || 15.112 ||

ഗരുഡാ ഇവ പന്നഗാനുദഗ്രാൻ
ദ്രുമഷണ്ഡാനിവ മാരുതാഃ പ്രചണ്ഡാഃ |
അഹിതാനഭിനിഘ്നതോ നിജഘ്നന്യഃ
യദുവീരാ മധുവൈരിഹേതികൽപാഃ || 15.113 ||

സ്ഥിതമപ്രതിമേ രഥാംഗപാണിം
ഗരുഡപ്രഖ്യഗതാഗതേ രഥാഗ്ന്യേ |
പതനോദ്യതതാരകാനുകാരീ
ശലഭോ വഹ്നിമിവാസസാദ ചൈദ്യഃ || 15.114 ||

ജലദുജ്ജലഹേതിബൃന്ദശാലീ
വിപുലസ്യന്ദനവേദിമധ്യഭീപ്തഃ |
സ്വയമേവ ബഭൂവ ചേദിരാജഃ
സ്വവിഭൃതേരഭിചാരഹവ്യവാഹഃ || 15.115 ||

യദുപുംഗവസൂര്യസന്നിധാനേ
ശിശുപാലഃ പ്രതിസൂര്യവത് പ്രഭീപ്തഃ |
കിമതോ ഭവതീതി വിനചിത്തൈഃ
സഖിഭിഃ സ്വർഗ്ഗിഭിരപ്യവൈക്ഷ്യതൈകഃ || 15.116 ||

മദലുപ്തധിയാ തദാഭിഭൂഷേതാ
 യദുസിംഹശ്ശിശുപാലകുഞ്ജരേണ |
 വിജഹാര ഗുഹാശയസ്തരസ്വീ
 നിഖിലാരണ്യകനിർവ്വിഘ്നാതവൃത്തിഃ || 15.117 ||

മധുമർദ്ദനകാർമ്മുകപ്രണാദഃ
 സുമനശ്ശോത്രസുധാരസായമാനഃ |
 ത്രിജഗദ്ഭയശാന്തികപ്രയോഗോ
 രണവേദപ്രണവോ ബഭൂവ രമ്യഃ || 15.118 ||

അചിരദ്യുതിഭാസ്വരോഫമ ചൈദ്യഃ
 പുരുഹൂതായുധചാരുചിത്രചാപഃ |
 പ്രലയസ്തനയിത്തുഭീമനാദഃ
 ശരവർഷേണ മുകുന്ദമഭ്യവർഷത് || 15.119 ||

ഗദയാ തദപോഹ്യ ബാണജാലം
 പ്രതിനിർദ്ധൂതഹിമപ്രഭാകരാദഃ |
 അഹിതം വിശിഖൈരഹൻ മുകുന്ദോ-
 ദഭരവേധേഘ്നി ദരവ്യഥാവിമുക്തഃ || 15.120 ||

മുഷിതാംബരമസ്ത്രശസ്ത്രഭൂമ്നാ
 ദനുജാരേർദ്ദമഘോഷജന്മനശ്ച |
 അതിരാഘവരാവണം തദാനീം
 അഭവദ്ദൈവരഥമാകുലേന്ദുസൂര്യം || 15.121 ||

രഥിനോരഥ വാദിനോരിവാസീത്
 യുധി ശസ്ത്രാസ്ത്രമയൈഃ പ്രമാണതർക്കൈഃ |
 അപരസ്പരപാതിഭിഃ പ്രഭൂതൈഃ
 അവധാനേന പരസ്പരം ജിഗീഷാ || 15.122 ||

പ്രഥിതൗ രണയജ്ഞയായജ്ജുകൗ
 ധനുരാമ്നായസമാഹിതപ്രയോഗൗ |

തദനന്യരസാനതോഷയേതാം

നരദേവാനുപഹൃതസന്നിധാതുൻ || 15.123 ||

യദുസൂര്യമവാപ്യ ചൈദ്യചന്ദ്രഃ

ശനകൈര്യത്ര ബഭൂവ മന്ദധാമാ |

ഗണനാ ന ബഭൂവ കൃഷ്ണപക്ഷേ

ഹതഭഗ്നാദിവികൽപിതേഽപി തസ്മിൻ || 15.124 ||

രഭസഭ്രമണേന ഹേതിരാജോ

രണനീരാജനമാചചാര ശൗരേഃ |

തമമംസത സൈനികാസ്തദാനീം

ദിഷദ്യുത്പാതമലാതചക്രൂപം || 15.125 ||

സുകൃതേന പുരാകൃതേന ചൈദ്യഃ

പ്രതിപന്നപ്രകൃതിഃ പ്രശാന്തവൈരഃ |

ക്ഷണമദ്ഭൂതകൃഷ്ണരൂപദർശീ

ശിഥിലാകൃഷ്ടശിലീമുഖോഽവതസ്ഥേ || 15.126 ||

സമയോദയസംഭൃതപ്രസാദഃ

ത്രിഗുണഗ്രന്ഥിചികിത്സകഃ ശ്രിതാനാം |

വിലുലാവ സുദർശനേന കൃഷ്ണഃ

ശിശുപാലസ്യ ശിരഃ കിരീടജുഷ്ടം || 15.127 ||

സഹ ഭൃത്യഗണൈഃ സമിത്രവർഗ്ഗേ

നിഹതേ ചേദിപതൗ നിവൃത്തവേദാഃ |

അഭിതുഷ്ടുവുരാദരേണ ദേവാ

നരദേവാശ്ച തമീഡ്യമാദിദേവം || 15.128 ||

ഹരിണാ നിധനം തദീക്ഷണം ച

പ്രയതാമപ്രതിബോധസമ്പ്രയുക്തം |

ജഗദദ്ഭൂതദിവ്യഭോഗഹേതുഃ

പ്രവിബോധേ തു ദുരത്യയാ വിമുക്തിഃ || 15.129 ||

സഹസാ ഹരിചക്ര സമ്പ്രയോഗ-
 ക്ഷണസമ്പ്രാപ്തവിപാകയാ നിയത്യാ |
 അനഘസ്ഥിതിമന്തിമാമവസ്ഥാം
 സ തദാ സംയമിനാമവാപ ചൈദ്യഃ || 15.130 ||

രഭസേന രഥാംഗലൂനകൺഠാത്
 വപുഷ്ശേഭിപതേരുഭീയമാനം |
 തപനായുതസന്നിഭപ്രകാശം
 യദുവീരസ്യ തനും വിവേശ തേജഃ || 15.131 ||

അവലോക്യ തദദ്ഭുതം മഹീയഃ
 ക്ഷിതിപാലൈരമരൈഃ സലോകപാലൈഃ |
 മുനിഭിശ്ച മുഹുഃ കൃതാവമർശൈഃ
 ഇദമിത്ഥം ത്വിതി നിശ്ചയോ ന ലേഭേ || 15.132 ||

ഇതി സംഭൃതവീരസപ്തതന്തുഃ
 കൃതിനാ ധർമ്മഭൂവാ കൃതാനുയാത്രഃ |
 വിനിവർത്ത്യ തമഗ്രജാനുവർത്തീ
 പരമേശഃ സ്വപുരീം പുനഃ പ്രതസ്ഥേ || 15.133 ||

ജഗദന്ദ്ര്യഃ പ്രാപ്തോ ജലധിരശനാമാത്മനഗരീം
 യഥാർഹം സംസൃഷ്ടോ യദുഭിരഖിലൈരർച്ചിതപദഃ |
 ധരിത്രീ ഭാരാർദ്ധവൃപനയനധർമ്മേ ധൃതമതിഃ
 മഹിഷ്യാ രുക്മിണ്യാ മഹിത ചരിതഃ സാധു മുമുദേ || 15.134 ||

അലഘുഭിരപരാധൈരാശരീരം പ്രവൃത്തൈഃ
 ശ്രീതമപി ശിശുപാലം ശൃണ്വതാമപ്യസഹൈഃ |
 വിധിവശനിയതേന വ്യാജമാത്രേണ മുഞ്ചൻ
 അജനി പരിജനാനാം ശൗരിരാശ്വാസപാത്രം || 15.135 ||

|| ഇതി കവിതാർകികസിംഹസ്യ സർവതന്ത്രസ്വതന്ത്രസ്യ ശ്രീമദ്ഭേക്ഷനാഥസ്യ
 വേദാന്താചാർയസ്യ കൃതിഷു യാദവാഭ്യുദയേ മാഹാകാവ്യേ പഞ്ചദശഃ സർഗ്ഗഃ ||